

Lətafət KƏRİMOVA**TALEYİNDƏN KÜSKÜN ŞAİR**

Azərbaycan türklərinin qədim məskəni olan Borçalı mahalının hər qarışında bir tarix, hər insanının sinəsində bir söz xəzinəsi yatır. Bu torpaqda saysız-hesabsız alimlər, həkimlər, yazıçılar, şairlər, sənətkarlar yetişmişdir. Mayası cənnətməkan olan bu torpaqdan tutulmuş, zümzüməli buz bulaqlardan, təmiz dağ havasından qidalanmış hər bir söz adamının qələmi də təbii olaraq iti olmalıdır.

Ulu Borçalının tarixlərə şahid olmuş, səfalı kəndlərindən biri də Marneuli rayonunun Mollaoğlu kəndidir. Böyüyüb boya-başa çatdığım bu doğma kənd özünəməxsus təmiz havası, buz bulaqları, dağlarında bitən min bir dərddə dərman çiçəkləri ilə sanki Tanrının qələmini çəkdiyi gözəlliklərə sahib əsl yaşam yeridir. Mollaoğluda aMəhəmməd Sadaxlı, Nadir Səmədov, Əliyar Həsənov, Mehman Məmmədov və s. kimi saz-söz ustası aşuqlar yetişib. Bu yazıda Yazıq Mehman adı ilə tanınan dəyərli şair Mehman Xəlilovdan söhbət açmaq istəyirik.

Mehman Xəlilov 1954-cü ildə Gürcüstanın Marneuli rayonunun Mollaoğlu kəndində, Məmiş kişinin ailəsində dünyaya göz açıb. 1962-ci ildə həmin kəndin səkkizillik məktəbində birinci sinfə gedib, sonra isə təhsilini Sadaxlı kənd orta məktəbində davam etdirib. Atası Məmiş kişi kəndin sayılan-seçilən ağsaqqallarından biri olmaqla yanaşı, həm də mahir saz ifaçısı olub. Mehman uşaq çağlarından sazın-sözün əhatəsində böyüyüb, evlərində tez-tez keçirilən aşuq məclislərində eşitdiyi dastanlardan bəhrələnib, eşitdiyi faciəvi talelərə öz uşaq qəlbi ilə acı-acı yanıb. Bir zamanlar dastan qəhrəmanlarının dərdinə yanan bu cavan oğlan nə biləydi ki, gün gələcək möhtac biri kimi, “Yazıq” təxəllüsü ilə əsasını (çəliyini) saz eləyib, öz dərdini dilə gətirəcək (1994-cü ildə Rusiyada olarkən bədbəxt hadisə nəticəsində gözlərini itirib). Amma gözlərini yalnız cismən itirib, könül gözü isə daima açıqdır. Başına gələn faciəvi hadisəyə baxmayaraq, gündəlik həyatda lazım olan hər bir işini,

ehtiyacını özü qarşılaya bilir, kənd həyatına uyğun bütün işlərin öhdəsindən ustalıqla gəlir. Ürəyindən gələn misraları isə ya ona sadıq olan, bu günə kimi hər nazını çəkən ömür-gün yoldaşı Südabə xanım, ya da xətrini istədiyi qohum-qonşuları, dostları qələmə alır.

Mehman deyir ki, insan ya məhəbbətdən şair olur, ya da dərdən. Təxəllüsündən də göründüyü kimi, Yazıq Mehman dərdən şair olub. Qələmindən çıxan bir-birindən dəyərli şeirlər onun könül dünyasından, yarımçıq qalan arzularından, bəxtinə küskünlüyündən, zəmanəylə barışa bilmədiyindən xəbər verir. Demək olar ki, bütün şeirlərində toxunduğu bu narazılıqların, sitəmlərin başında isə dünya işığına olan həsrəti daha çox üstünlük təşkil edir:

*Saldı yollarımı təbib-loğmana,
Ümidim qalıbdır Haqqı-Divana.
Gəlmədi yazığı nakam Mehmana,
Dünyadan vədəsiz köçdü gözlərim.*

Bəxtindən, taleyindən narazı olan, başına gələn faciələrə görə səbəb axtaran şair, fələyə elə onun özündən şikayət edir:

*Mən kimə eyləyim ondan şikayət,
Çəkərəm əlindən əzab-əziyyət.
Qoyubdur dünyada işığa həsrət,
Bağrımı döndərib közə o fələk.*

Şairin yaradıcılığında fəlsəfi-didaktik mövzularda yazılmış şeirlər də üstünlük təşkil edir:

*Adı qəbristandır, özü yurd yeri,
Saysız qonağı var, yığıb başına.
Gələn qonağını qaytarmaz geri,
Onu həsrət qoyar dost-qardaşına.*

1998-ci ildə qələmə aldığı “Qoca qəbristan” adlı bu şeir digər eloğlumuz, şair Yetim Mahmudun “Yoxdur” rədifli şeiri ilə səsleşir. Bundan başqa, şair dünyanın ədalətinə, hesabına, vaxtsız həyatını itirən gənclərə baxıb acı-acı gileylənir:

*Əl çək bu işindən, bəsdi, doyubsan,
Saysız körpələri yetim qoyubsan.*

*Söylə, nədən belə qəddar olubsan?!
Əlləri qoynunda qalanın çoxdu.*

O, hər zaman haqq-ədalətin, düzgünlüyün, doğrunun tərəfində durmuş, bunu da öz şeirlərində təcəssüm etdirmişdir:

*Güvənmə dövlətə, inanma varə,
Düz ol əməlinə, düz çıx ilqara.
Düşməmiş kəməndə, düşməmiş dara,
Düşünüb xəyala dal vədəsində.*

Yazıq Mehmanın qoşma janrında olan bu şeiri Mikayıl Azaflının və Dədə Şəmşirin “Vədəsində” rədifli şeiri ilə yalnız eyni rədifdə yox, həm də sanki bir qələmdən çıxmış, bir-birinin davamı olaraq yazılmışdır. Şeirdə zamanın qiymətini, dəyərini, hər şeyin öz vaxtında daha gözəl olduğunu hər üç şairimiz mükəmməl şəkildə biz gənclərə tövsiyyə edir.

Yazıq Mehman gənc yaşlarından ağır günlər yaşamışdır. Fələyin çaldığı havaya oynamağı indi də özünə qəbul edə bilmir. Buna görə, təsadüfi deyil ki, məhəbbət mövzusunda şeirləri demək olar ki, yox dərəcəsidir:

*Saymadım niyəsə fələk sayanı,
Onunçün üstümü aldı, bilmədim?!
Hökmü var, dağlayar hər bir insanı,
Məni kəməndinə saldı, bilmədim.*

Taleyin ondan üz döndərdiyi gənclik çağına qədər gördüyü gözəl günlərin, gəzdiyi dağların, yamacların, qoxladığı çiçəklərin həsrətini çəkir, o günləri yana-yana yada salır:

*Başı uca duran dağlar,
Sizdə bir də görünəm mən.
Biləm ki, dərman sizdədir,
Ətəynizə sürünəm mən.*

Hər misrasında dərin məna, gizli nisgil yatan şairin əlyazmalarının böyük bir hissəsi çox təəssüf ki, itib-batmışdır. Yoldaşının və özünün dediyinə görə, bəzi dəftərləri nədənsə yoxa çıxıb, tapılmır. Tezliklə bütün şeirlərinin toplanıb bir kitab halında çıxması və qələminin daha kəskin və uzunömürlü olması diləyi ilə Yazıq Mehmana Allahdan uzun ömür, möhkəm can sağlığı arzulayıram!